

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ,
ПРАВОТВОРЕННЯ ТА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ**

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
(5 грудня 2024 року)*

Дніпро
2025

**УДК 34+35
А 43**

*Рекомендовано Науково-методичною радою
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(протокол № 4 від 18.12.2024)*

А 43 Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 5 груд. 2024 р.). Дніпро : ДДУВС, 2025. 416 с.

ISBN 978-617-560-055-9

Збірник містить тези доповідей однойменної Всеукраїнської науково-практичної конференції (розглянуто різні проблемні аспекти сучасних процесів державотворення, правотворення й правозастосування та шляхи їх розв’язання в Україні в умовах воєнного стану).

Для науковців, науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти юридичних ЗВО та широкого кола читачів, які цікавляться досліджуваними процесами.

ISBN 978-617-560-055-9

© Автори, 2024
© ДДУВС, 2025

ЗМІСТ

Олександр МОРГУНОВ

Особливості підготовки правників в умовах воєнного стану.....15

Олександр ЮНІН

Окремі питання ратифікації Римського Статуту.....17

Анатолій ВОЛОБУЄВ

Ознаки організованої групи та їх доказування у кримінальному провадженні.....20

Ольга ВОРОНОВА

Цифрові речі в правовому полі: виклики та перспективи.....24

Людмила ДОБРОБОГ

Розбудова безпекового середовища в громаді на засадах партнерства та співпраці: стан та перспективи.....26

Олена КОВАЛЕНКО

Дистанційна робота як правовий засіб захисту від дискримінації.....29

Каріна КАЛЮГА

Методи збору доказів у зонах активних бойових дій: виклики, інновації та правові аспекти.....32

Андрій КУЧУК

Екстраординарні умови як *imperium interregnum*: необхідність осмислення.....35

Ольга КУЛІНІЧ

Вдосконалення законодавства про місцеве самоврядування для підвищення стійкості громад у кризових ситуаціях: виклики воєнного стану.....37

Yevhen LEHEZA

The place of public services in the subject of administrative law in modern conditions.....40

Руслана МАКСАКОВА

Напрями повоєнного реформування конституційно-правового статусу президента України в умовах дії надзвичайних правових режимів.....43

Анна МУНЬКО

Можливість оголошення дефолту органу місцевого
самоврядування: правова дискусія..... 84

Лілія МЕЖЕВСЬКА

Про організацію трудових відносин в умовах дії воєнного стану..... 86

Володимир КИЯН, Валерія СЕМАКОВА

Щодо окремих питань врегулювання трудового конфлікту
(спору) в умовах воєнного стану..... 89

Олег ЛЕВІН

Велич української держави Княжої доби у військовому вимірі.
Становлення Київської Русі..... 92

Світлана НІКОЛАЙЧУК

Захист прав внутрішньо переміщених осіб під час дії правового
режиму воєнного стану в Україні..... 94

Цагік ОГАНІСЯН

Міжнародні стандарти захисту права на доступ до правосуддя
для осіб з інвалідністю та їх реалізація в Україні в умовах
воєнного стану..... 97

Ганна САМІЛО

Правова нормотворча діяльність як вид юридичної діяльності:
теоретико-правова характеристика..... 100

Ігор СЕРДЮК

Коректність припису п. 2 ч. 2 ст. 19 Закону України
«Про правотворчу діяльність» з погляду теорії джерел права..... 104

Марина СМОЛЯРОВА

Реформування системи підготовки юристів в Україні..... 108

Олександр ТАЛДИКІН

Ретроспективний аналіз форм державного (територіального)
устрою: імперія..... 110

Ірина ТИЩЕНКОВА, Діана ЛІСНЯК

Правові аспекти реалізації прав і свобод внутрішньо
переміщених осіб в Україні..... 112

стану» за депутатами Запорізької обласної ради зберігається статус депутатів. Водночас станом на сьогодні відсутня конкретизація специфіки виконання повноважень депутатами Запорізької обласної ради у період військового стану, що призводить до ускладнення при проведенні депутатської діяльності. Особливо гостро питання стосується реалізації повноважень в окрузі, оскільки специфіка здійснення відповідних форм депутатської діяльності здебільшого пов'язана із реалізацією повноважень в раді. З метою вирішення цієї проблеми нами пропонується доповнити Закон України «Про статус депутатів місцевих рад» положеннями, які б урегулювали специфіку виконання повноважень у період здійснення відповідними військовими адміністраціями та їх начальниками повноважень, передбачених частиною третьою статті 10 та частиною третьою статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Список використаних джерел:

1. Конституція (Основний Закон) України: Конституція від 20.04.1978 р. № 888-IX. База даних «Законодавство України». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/888-09>.
2. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 р. № 93-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Повноваження Запорізької облради передані Запорізькій обласній військовій адміністрації. *Запорізька обласна державна адміністрація*. URL : <https://www.zoda.gov.ua/news/68707/povnovazhennya-zaporizkoji-oblradi-peredani-zaporizkiy-oblasniy-viyskoviy-administratsiji.html>.
5. Про здійснення Запорізькою обласною військовою адміністрацією, начальником Запорізької обласної військової адміністрації повноважень, передбачених частиною третьою статті 10 та частиною третьою статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»: Постанова Верховної Ради України від 21.03.2024 р. № 3625-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
6. Луц Д. М., Куляк Р. Ю. Правовий статус депутатів місцевих рад в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 5. С. 142-145.
7. Чи є декларантами депутати місцевих рад, замість яких функціонують військові адміністрації? *Офіційний вебсайт Національного агентства з питань запобігання корупції*. URL : <https://wiki.nazk.gov.ua/category/deklaruvannya/ii-sub-yekty-deklaruvannya/#post6194>.
8. Луц Д. М. Правовий статус депутатів Запорізької обласної ради в умовах воєнного стану. *Гуманітарні стандарти правових систем у сучасному світі: виклики, рішення, тенденції*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 16 травня 2024 р.). С. 163-167.
9. Швець А. І. Основні організаційно-правові форми діяльності депутатів місцевих рад: дис... канд. юрид. наук : 12.00.02. Одеса : Одеська юридична академія, 2021. 220 с.

Анна МУНЬКО,

доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування
Дніпровського державного
аграрно-економічного університету,
кандидат наук з державного управління

МОЖЛИВІСТЬ ОГОЛОШЕННЯ ДЕФОЛТУ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ПРАВОВА ДИСКУСІЯ

Питання щодо можливості оголошення дефолту органу місцевого самоврядування викликає багато дискусій в українському науковому, правовому та практичному полі. Насамперед, чинне законодавство чітко не регламентує таку ситуацію, тому потребують детального перехресного аналізу положення Конституції України, актів спеціального законодавства у сфері місцевого самоврядування, бюджетного та боргового права.

Конституція України [3] гарантує місцевому самоврядуванню право на самостійне вирішення питань місцевого значення в межах закону (стаття 140). Водночас органи місцевого самоврядування є частиною публічної влади, їх діяльність має здійснюватися у межах та в порядку, визначеному законами України. Це включає й обов'язок дотримання фінансової дисципліни. Оголошення дефолту як форми визнання неспроможності виконання зобов'язань не передбачено Конституцією або іншими законами, оскільки це суперечить принципу фінансової відповідальності місцевих органів влади.

Водночас оголошення дефолту передбачає неспроможність виконання зобов'язань, переважно фінансових, і може трактуватися як порушення принципу фінансової відповідальності органів місцевого самоврядування. Це особливо актуально з огляду на те, що боргові зобов'язання місцевих рад часто виникають у рамках державної політики децентралізації та з використанням механізмів фінансового забезпечення, встановлених державою.

Особливою є правова природа боргів органів місцевого самоврядування. Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [5] передбачено, що місцеві ради можуть виступати суб'єктами боргових зобов'язань, залучаючи кошти для розвитку інфраструктури чи виконання соціально-економічних програм. У цьому контексті цілком логічно порушити питання щодо визнання дефолту та визнання органу місцевого самоврядування банкрутом у класичному розумінні цього терміну згідно із Кодексом України з процедур банкрутства [2] через неспроможність обслуговувати такі борги.

Фактично орган місцевого самоврядування не є повністю незалежною фінансовою одиницею. Його бюджетна спроможність залежить як від власних надходжень, так і від субвенцій та дотацій з державного бюджету. Відповідно, неспроможність виконувати боргові зобов'язання може бути

пов'язана не лише з проблемами місцевого значення, а й із загальною економічною ситуацією в країні чи змінами у державній політиці.

Важливо підкреслити, що положення Кодексу з процедур банкрутства, який визначає механізми відновлення платоспроможності боржників і регулює процедури банкрутства для юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців [2], не поширюються на органи місцевого самоврядування.

Згідно зі статтею 1 Кодексу суб'єктами банкрутства можуть бути лише ті юридичні особи, які здійснюють підприємницьку діяльність або відповідають спеціальним критеріям [2]. Органи місцевого самоврядування не є суб'єктами підприємницької діяльності, а їхні боргові зобов'язання не можуть розглядатися в межах процедур, передбачених Кодексом. Таким чином, юридичний механізм оголошення банкрутства для місцевих рад чи інших самоврядних органів в Україні відсутній.

Органи місцевого самоврядування мають право на залучення зовнішнього фінансування, зокрема через випуск місцевих облігацій або укладення кредитних договорів, що передбачено Бюджетним кодексом України [1]. Водночас у разі порушення боргових зобов'язань наслідки обмежуються фінансовими санкціями, реструктуризацією боргу або іншими заходами, передбаченими цивільно-правовими договорами.

Законодавство України не передбачає, що боргова неспроможність органів місцевого самоврядування може бути формалізована як дефолт у класичному розумінні цього терміну, що є поширеним у міжнародній практиці [4, с. 173-174]. Реструктуризація боргів, наприклад, може здійснюватися через переговори з кредиторами, але це не є формою банкрутства чи офіційного дефолту.

Також в умовах фінансової неспроможності місцевої влади держава зберігає механізми контролю та підтримки. Бюджетний кодекс України надає право Кабінету Міністрів України запроваджувати тимчасові заходи для стабілізації фінансової ситуації, зокрема надання додаткових дотацій чи субвенцій; перерозподіл бюджетних трансфертів між державним і місцевими бюджетами; вилучення частини повноважень органів місцевого самоврядування у сфері фінансів для централізованого управління кризовими процесами. Державне втручання у таких випадках виконує функцію захисту від дестабілізації, яка могла б спричинити загрозу для фінансової системи країни в цілому.

У міжнародній практиці оголошення дефолту органами місцевого самоврядування (наприклад, у США, де муніципалітети можуть оголосити банкрутство за спеціальними процедурами) є інструментом фінансового перезавантаження [4, с. 175]. В Україні, однак, відсутність законодавчо врегульованої процедури дефолту залишає такі випадки у сфері адміністративно-правового врегулювання або судових спорів з кредиторами.

Підсумовуючи, зазначимо, що оголошення дефолту органом місцевого самоврядування є юридично неможливим згідно з чинним законодавством України. Кодекс України з процедур банкрутства не охоплює органи

місцевого самоврядування, а спеціальні процедури для їхньої фінансової неспроможності не визначені.

У наявному нормативно-правовому полі у разі фінансових труднощів органи місцевого самоврядування повинні шукати шляхи реструктуризації боргів або залучати державну підтримку. Тобто несплата боргів у такому випадку є підставою для реструктуризації, але не для визнання його банкрутом.

Тож концепція дефолту як форми визнання фінансової неспроможності на місцевому рівні залишається для України теоретичною категорією, що потребує подальшого законодавчого врегулювання.

Тому наголошуємо на необхідності ширшого осмислення ролі місцевого самоврядування у фінансовій системі держави та вдосконалення законодавства у сфері фінансової автономії місцевого самоврядування, адаптуючи позитивний міжнародний досвід врегулювання боргових криз, які поєднують інтереси держави, місцевих громад і кредиторів.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
2. Кодекс України з процедур банкрутства: Кодекс України від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <https://cutt.ly/3fQqGJG>.
4. Мунько А. Ю. Процедура дефолту органу місцевого самоврядування: досвід для України. *Ефективність державного управління*. 2020. № 1. С. 173-183.
5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

Лілія МЕЖЕВСЬКА,
заступник директора
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабна війна в Україні внесла суттєві зміни в усі сфери життя, зокрема, в організацію трудових відносин. Спеціальне законодавство, прийняте для регулювання трудових відносин в умовах воєнного стану, покликане забезпечити баланс між потребами економіки та захистом прав працівників.

Особливий правовий режим, запроваджений в цей період, спрямований на забезпечення оборони країни та захист населення. Тому трудове законодавство